

Elżbieta Ślusarczyk

Radość uczenia

Scenariusze lekcji

przyrody dla klasy

czwartej

piątej

i szóstej

szkoly

podstawowej

Wstęp

Drogi Nauczycielu!

Przekazuję Ci cykl opracowanych przeze mnie scenariuszy zajęć z przyrody. Wszystkie one są zapisem przeprowadzonych przeze mnie lekcji.

Wspólną ich cechą są metody aktywizujące, które często stosuję w pracy z uczniami, gdyż dają doskonałe efekty. Choć w nauczaniu przyrody nie zastąpią one obserwacji i eksperymentu, to jednak znacznie podnoszą atrakcyjność lekcji, skłaniają wszystkich uczniów do twórczego myślenia, zmuszają do aktywności, pomagając im bardzo często „otworzyć się” i przełamać bariery spowodowane nieśmiałością. Sala lekcyjna staje się wówczas miejscem radosnej i twórczej zabawy, której animatorem jest nauczyciel.

W toku realizacji zadań metodami aktywnymi, Twoi uczniowie nabędą umiejętności efektywnej współpracy w zespole, prezentacji własnego punktu widzenia i kulturalnej dyskusji.

Poprzez stosowanie tych metod pokażesz im także, w jaki sposób uczyć się, a więc planować, organizować i oceniać własną naukę.

Jestem przekonana, że praca tymi metodami wyzwoli w Tobie i Twoich uczniach potencjał twórczy i po krótkim czasie staniesz się dla nich partnerem, a nie wszystkowiedzącym ekspertem.

Zaprezentowane w opracowaniu scenariusze możesz wykorzystać w całości lub części, bez względu na program który realizujesz, gdyż zawarte w nich treści są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego opracowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej z dn. 15.02.1999. Nie wymagają one ponadto podręcznika, ponieważ zawierają wszystkie potrzebne materiały.

Zachęcam Cię do wykorzystywania w procesie dydaktycznym metod aktywizujących proponowanych w scenariuszach oraz innych, choć wiem, że wymaga to dodatkowej pracy, związanej choćby z wcześniejszym przygotowaniem sali czy materiałów.

Nagrodą za Twoje zaangażowanie będzie uśmiech aktywnego, spełniającego się w pracy na lekcji dziecka.

Mam nadzieję, że dzięki tym scenariuszom lekcje będą dla Ciebie przyczyną zawodowej satysfakcji, a dla Twoich uczniów źródłem radosnej wiedzy.

Autorka

Lepiej zapobiegać chorobom niż je leczyć.

W toku swojej pracy zapewne zauważyłeś, że proces dydaktyczny i wychowawczy przebiega sprawniej w zgranych zespołach, w których uczniowie chcą ze sobą współpracować. Metoda „po nitce do partnera”, ułatwi uczniom przełamanie barier spowodowanych nieśmiałością, Tobie zaś pozwoli zintegrować klasę. Jednocześnie, praca w grupie nad wspólnym dzieleniem tortu, będzie dla uczniów doskonałym ćwiczeniem umiejętności podejmowania decyzji i wyrażania własnych opinii.

- ❖ **Temat:** *Lepiej zapobiegać chorobom niż je leczyć.*
- ❖ **Poziom nauczania, klasa, liczb jednostek lekcyjnych:**
klasa IV szkoły podstawowej, 45 minut.
- ❖ **Kompetencje:**
 - ✓ główne – poszukiwanie, porządkowanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł, porozumiewanie się w różnych sytuacjach;
 - ✓ poboczne – efektywne współdziałanie w zespole, rozwijanie sprawności umysłowych oraz osobistych zainteresowań.
- ❖ **Cele:**
uczeń:
 - ✓ scharakteryzuje wybrane choroby pod kątem: źródeł zakażeń, dróg ich rozprzestrzeniania i objawów, które wywołują w organizmie;
 - ✓ wymieni metody zapobiegania chorobom zakaźnym.
- ❖ **Umiejętności:**
uczeń:
 - ✓ przeprowadzi wywiad z partnerem,
 - ✓ analizuje informacje i krytycznie je selekcjonuje,
 - ✓ aktywnie współpracuje w zespole.
- ❖ **Środki dydaktyczne:**
 - ✓ karteczki z nazwami różnych chorób, informacje na temat chorób, obręcz, sznurki, plakat z informacjami potrzebnymi do przeprowadzenia wywiadu, instrukcje: „Jak zapobiegać chorobom?”, kartki samoprzylepne, mazaki, duże arkusze papieru, koła z kolorowego brystolu, klej, nożyczki, karty pracy, krzyżówki, arkusze ewaluacyjne
- ❖ **Metody:**
 - ✓ „po nitce do partnera”, „mądrała”, „tort decyzyjny”.
- ❖ **Formy:**
 - ✓ praca w grupach, praca z całą klasą, praca indywidualna.

Przebieg lekcji:

Czynności nauczyciela i uczniów	Metody	Formy	Materiały	Wskazówki
<p>❖ Faza przygotowawcza</p> <p>Wprowadź uczniów w problematykę lekcji poprzez przypomnienie zagadnień dotyczących różnego rodzaju chorób, które zostały omówione na wcześniejszych zajęciach. Zastosuj metodę „po nitce do partnera”.</p> <p>Przygotuj karteczki z nazwami różnych chorób do rozlosowania przez uczniów. W widocznym miejscu sali umieść katalogi z informacjami na temat chorób, aby uczniowie mogli z nich swobodnie korzystać. Następnie przygotuj sznurki, w liczbie odpowiadającej połowie liczby uczniów w klasie. Przełóż końce sznurków przez obręcz (np. ringo). Poleć dzieciom, aby każde z nich chwyciło za jeden koniec sznurka. W ten sposób powstaną pary, których zadaniem jest przeprowadzenie krótkiej rozmowy z osobą – „chorobą”, wylosowaną przez siebie. Na plakacie wypisz informacje, które należy uzyskać od partnera w trakcie prowadzenia wywiadu (załącznik nr 1).</p> <p style="text-align: right;">Krok ten trwa 6 minut.</p>	„po nitce do partnera”	praca w grupach	karteczki z nazwami różnych chorób, informacje na temat chorób, obręcz, sznurki, plakat z informacjami, które należy uzyskać od partnera w trakcie wywiadu	<p>Przy dużej liczbie uczniów w klasie możesz uwzględnić nie tylko choroby zakaźne, ale również pasożytnicze, cywilizacyjne itp.</p> <p>Przy nieparzystej liczbie uczniów, sam włącz się do zabawy.</p> <p>Zasugeruj uczniom aby nie wykonywali notatek, lecz starali się zapamiętać jak najwięcej informacji przekazanych przez partnera.</p>
<p>Po zakończeniu rozmów, każdy uczeń przedstawia na forum klasy swojego partnera – „chorobę”, którą poznał w trakcie dialogu.</p> <p>W podsumowaniu zwróć uwagę na konieczność zapobiegania chorobom w obliczu tak wielkiej ich mnogości. Wspólnie sformułujcie temat i cele lekcji.</p> <p style="text-align: right;">Krok ten trwa 8 minut.</p>		praca z całą klasą		
<p>❖ Faza realizacyjna</p> <p>Podziel uczniów na grupy. Podaj temat Waszych rozważań (Jak zapobiegać chorobom?). Rozdaj każdej grupie instrukcję (załącznik nr 2), kartki samoprzylepne oraz materiały przydatne do zebrania potrzebnych informacji: broszury, ulotki, opisy , wycinki prasowe itp.</p> <p>Zadaniem każdej grupy jest opracowanie, przedyskutowanie i zapisanie na kartkach propozycji rozwiązań problemu zawartego w temacie ćwiczenia.</p> <p style="text-align: right;">Krok ten trwa 9 minut.</p>	„mądrała”	praca w grupach	instrukcja, kartki samoprzylepne, mazaki, broszury, ulotki i inne materiały na temat zapobiegania chorobom, duży arkusz papieru do tworzenia wspólnego plakatu	<p>Zadbaj o to, aby treści zawarte w przygotowanych materiałach były dostosowane do możliwości intelektualnych Twoich uczniów.</p> <p>Czuwaj nad prawidłowym przebiegiem dyskusji</p>

<p>Niech liderzy grup przedstawią opracowane przez uczniów propozycje zapobiegania chorobom. Każdą z nich, zapisaną na oddzielnej kartce należy umieścić na wspólnym plakacie. Zrezygnujcie z tych, które się powtarzają.</p> <p>Przykładową listę metod zapobiegania chorobom podaje załącznik nr 3.</p> <p>Krok ten trwa 5 minut.</p>		<p>praca z całą klasą</p>		
<p>❖ Faza podsumowująca</p> <p>Zaproponuj uczniom wspólne uporządkowanie opracowanych propozycji wg hierarchii ich ważności.</p> <p>W tym celu przyporządkujcie numer każdej z zaproponowanych przez uczniów metod znajdujących się na plakacie. Rozdaj „torty decyzyjne” - duże koła wycięte z grubego brystolu (dla każdej grupy w innym kolorze), mazaki, nożyczki i klej. Każdy uczeń otrzymuje od Ciebie kartę pracy (załącznik nr 4).</p> <p>Niech uczniowie w grupach przydzielą każdej metodzie (lub tylko wybranym), określony kawałek „tortu” i opatrzą go numerem lub opisem.</p> <p>Krok ten trwa 7 minut.</p>	<p>„tort decyzyjny”</p>	<p>praca w grupach</p>	<p>instrukcje, „torty” – duże koła wycięte z brystolu dla każdej grupy w innym kolorze, nożyczki, mazaki</p>	
<p>Podsumujcie ćwiczenie. Zaproponuj aby uczniowie wypowiedzieli się jakimi kryteriami kierowali się przy podziale „tortu”.</p>		<p>praca z całą klasą</p>		
<p>Zbierzcie kawałki „tortu” i przyklejcie je na wspólnym plakacie w ten sposób, aby kawałki z tymi samymi numerami, (metodami zapobiegania chorobom), znalazły się obok siebie. Utworzyć w ten sposób jeden wspólny „tort decyzyjny” przedstawiający metody zapobiegania chorobom, który będzie priorytetowy dla całej klasy. Zaproponuj uczniom, aby uzupełnili karty pracy według otrzymanego wzoru.</p> <p>Krok ten trwa 7 minut.</p>			<p>duży arkusz papieru, klej, karty pracy</p>	
<p>Praca w domu (załącznik nr 5)</p> <p>Przeprowadź ewaluację lekcji.</p> <p>Krok ten trwa 3 minuty.</p>		<p>praca indywidualna</p>	<p>krzyżówka, arkusze ewaluacyjne</p>	

Załącznik nr 1

Informacje, które należy uzyskać od partnera w trakcie prowadzenia wywiadu:

- Jaką nazwę posiada choroba?
- Jak można się nią zarazić?
- Jakie są drogi jej rozprzestrzeniania?
- Jakie są jej objawy?

Załącznik nr 2

Jak zapobiegać chorobom?

Waszym zadaniem jest ustalenie jakie działania należy podjąć aby zapobiegać chorobom?

W wykonaniu tego zadania pomoże Wam poniższa instrukcja.

Instrukcja:

1. Wykorzystując dostępne materiały zbierzcie informacje, dane i opisy na temat zapobiegania różnorodnym chorobom.
2. Przeanalizujcie zebrane materiały. Poddajcie je krytycznej ocenie. Wybierzcie tylko te, które Waszym zdaniem są najbardziej istotne.
3. Wymieńcie między sobą poglądy na temat zebranych informacji.
4. Opracujcie wnioski – metody zapobiegania chorobom. Każdą z proponowanych metod zapiszcie na oddzielnej kartce.
5. Zaprezentujcie swoje propozycje kolegom z klasy.

METODY ZAPOBIEGANIA CHOROBY:

PRZESTRZEGANIE ZASAD HIGIENY,

PRAWIDŁOWE ODŻYWIANIE,

UNIKANIE NAŁOGÓW,

CZĘSTY KONTAKT Z PRZYRODĄ,

SZCZEPIENIA OCHRONNE,

**UPRAWIANIE RÓŻNYCH FORM AKTYWNOŚCI
RUCHOWEJ,**

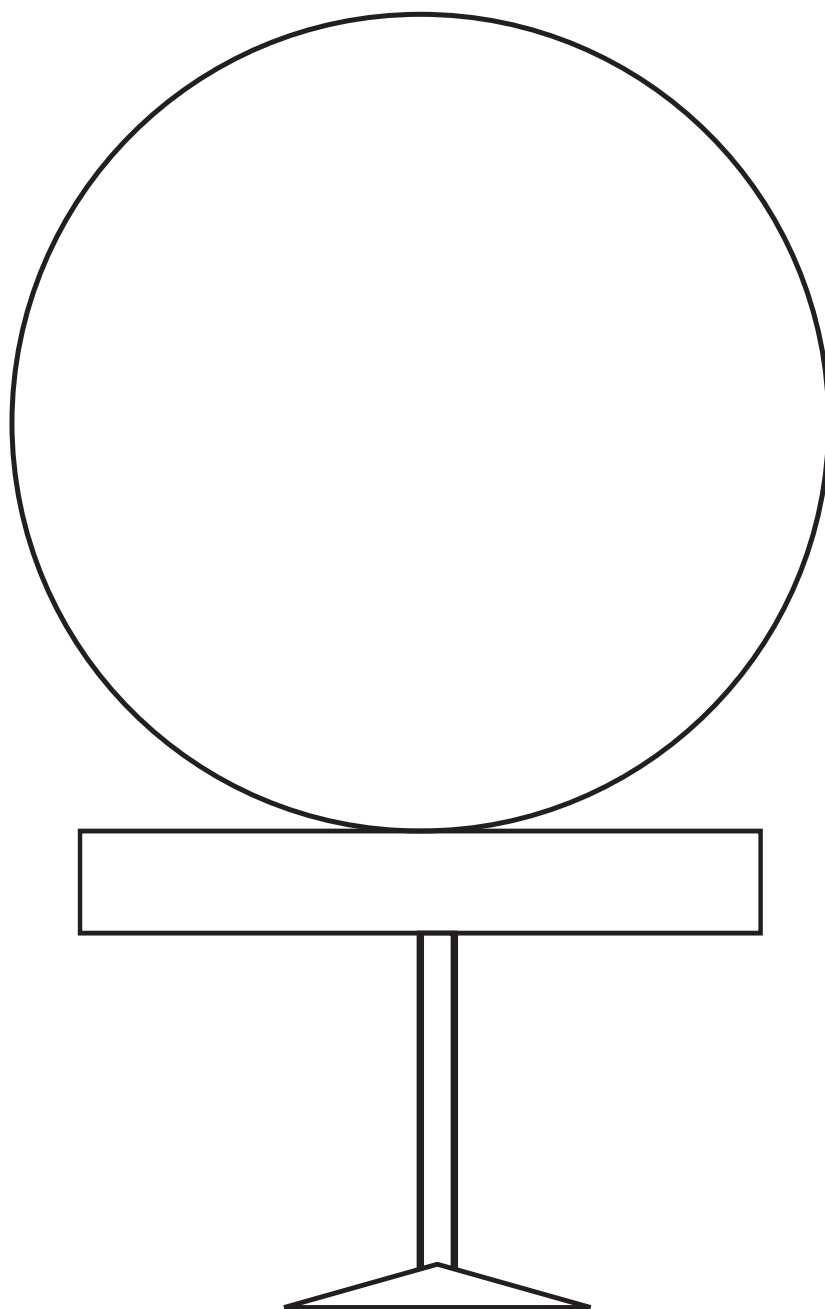
**UBIERANIE SIĘ STOSOWNE DO POGODY,
UNIKANIE STRESÓW.**

Karta pracy ucznia

Tort decyzyjny

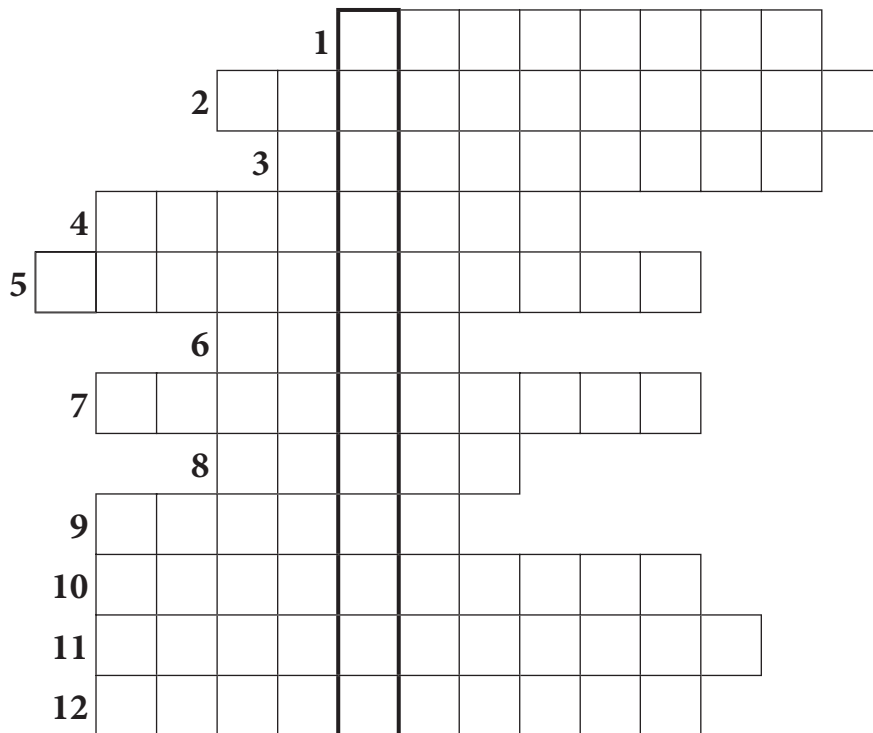
Spośród omawianych na lekcji metod zapobiegania chorobom zakaźnym wybierz Twoim zdaniem najważniejsze. Następnie uporządkuj je stosując hierarchię ważności tzn. przydziel każdej z nich odpowiedni kawałek tortu.

Na poszczególnych kawałkach „tortu” napisz, jaką proponujesz metodę.

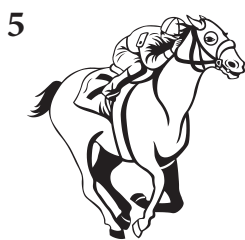

Krzyżówka

Wpisz nazwy dyscyplin sportowych i odczytaj hasło.

Hasło

				1	P	Ł	Y	W	A	N	I	E		
		2	N	A	R	C	I	A	R	S	T	W	O	
			3	K	O	L	A	R	S	T	W	O		
	4	S	Z	T	A	F	E	T	A					
5	J	E	Ż	D	Z	I	E	C	T	W	O			
			6	G	O	L	F							
		7	P	I	Ł	K	A	R	S	T	W	O		
			8	H	O	K	E	J						
		9	K	A	R	A	T	E						
		10	K	O	S	Z	Y	K	Ó	W	K	A		
			11	K	A	J	A	K	A	R	S	T	W	O
			12	G	I	M	N	A	S	T	Y	K	A	

1

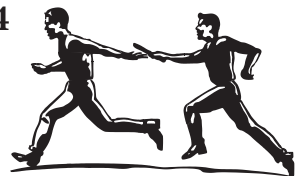
2

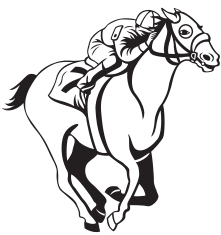
3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

ARKUSZ EWALUACYJNY

W zawodach sportowych najlepsi zajmują miejsca na podium. Co Twoim zdaniem było najmocniejszą stroną lekcji?

Przydziel odpowiednie miejsca.

atmosfera lekcji	współpraca w grupie	zaangażowanie uczniów
.....
2	1	3

Poznajemy historię kropli wody i śniegowego płatka. _____

Wiesz zapewne, jak wielkie znaczenie w rozwijaniu zdolności poznawczych uczniów, posiada obserwacja najbliższego środowiska. Proponuję Ci przeprowadzenie lekcji na temat wody, w której uczeń będzie mógł dokonać porównania eksperymentalnie stworzonej sytuacji, ze zjawiskami fizycznymi występującymi w realnym środowisku. Zachęcam Cię także do wykorzystywania na lekcjach mapy skojarzeń, która pozwoli Tobie uzyskać informacje na temat wiadomości uczniów, im zaś ułatwi ich porządkowanie.

- ❖ Temat: *Poznajemy historię kropli wody i śniegowego płatka.*
- ❖ Poziom nauczania, klasa, liczba jednostek lekcyjnych:
klasa IV szkoły podstawowej, 45 minut.
- ❖ Kompetencje:
 - ✓ główne – stosowanie zdobytej wiedzy w praktyce, porządkowanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł;
 - ✓ poboczne – efektywne współdziałanie w zespole, planowanie, organizowanie i ocenianie własnej nauki.
- ❖ Cele:
uczeń:
 - ✓ opíše właściwości wody występującej w różnych postaciach;
 - ✓ wymieni zjawiska fizyczne, jakim ulega woda w przyrodzie;
 - ✓ wyjaśni związek istniejący pomiędzy temperaturą a różnymi stanami skupienia wody.
- ❖ Umiejętności:
uczeń:
 - ✓ zbada właściwości wody,
 - ✓ posłuży się instrukcją przy wykonywaniu ćwiczeń,
 - ✓ wnioskuje na podstawie wykonanych zadań.
- ❖ Środki dydaktyczne:
 - ✓ schemat mapy skojarzeń, instrukcja w formie tekstu przewodniego pt. „Poznaj historię kropli wody i śniegowego płatka”, karty pracy ucznia, instrukcja „Zagadka kryminalna”, instrukcja „Praca domowa”, arkusze ewaluacyjne, kartki samoprzylepne, naczynia z wodą i lodem, termometry, szkiełka zegarkowe, palniki, naczynie żaroodporne z pokrywką, płyta kuchenna (kuchenka elektryczna).
- ❖ Metody:
 - ✓ „mapa skojarzeń”, eksperyment, obserwacja, metoda tekstu przewodniego, „zagadka kryminalna”, metoda aktywnych wartości (dylematy moralne), rozmowa dydaktyczna.
- ❖ Formy:
 - ✓ praca w grupach, praca z całą klasą, praca indywidualna.

Przebieg lekcji:

Czynności nauczyciela i uczniów	Metody	Formy	Materiały	Wskazówki
<p>❖ Faza przygotowawcza Wprowadź uczniów w problematykę rozdziału dotyczącego wody. Wspólnie utwórzcie mapę skojarzeń. Podziel uczniów na grupy. Rozdaj każdej grupie kartki samoprzylepne. Poleć aby wypisali na nich wszystkie skojarzenia związane z hasłem: „woda”. Uzyskasz w ten sposób informację, jaki zasób wiedzy na dany temat posiadają już Twoi uczniowie i co należy uzupełnić. Krok ten trwa 5 minut.</p>	„mapa skojarzeń”	praca w grupach	kartki samoprzylepne, mazaki.	
<p>Rozwiś na tablicy plakat, który posłuży Wam do wspólnego tworzenia mapy skojarzeń pt. „Woda”. Podziel plakat na 4 części. W środku zapisz hasło, które chcecie zdefiniować (załącznik nr 1). Niech uczniowie przykleją na plakacie kartki ze skojarzeniami, które opracowali w grupach. Dopilnuj aby zrobili to w sposób uporządkowany. Skojarzenia w każdej ćwiartce plakatu powinny być ze sobą powiązane tematycznie. Zrezygnujcie z pojęć, które się powtarzają. Przykładową mapę skojarzeń na temat wody przedstawia załącznik nr 2.</p>			plakat: „Schemat mapy skojarzeń”	
<p>Zaproponuj uczniom, aby na zajęciach zajęli się treściami występującymi w jednej części mapy – różnymi postaciami, w których może występować woda. Wspólnie sformułujcie temat lekcji. Krok ten trwa 7 minut.</p>				
<p>❖ Faza realizacyjna Uczniowie pracują w grupach. Rozdaj instrukcje w formie tekstu przewodniego (załącznik nr 3) i materiały potrzebne do wykonania ćwiczeń. Każdy uczeń otrzymuje od Ciebie kartę pracy (załącznik nr 4). W widocznym dla wszystkich miejscu sali przeprowadź doświadczenie obrazujące „krążenie wody w garnku”. W tym celu włóż do żaroodpornego, przezroczystego naczynia z pokrywką kilka kostek lodu. Następnie umieść naczynie na płycie kuchennej (kuchence elektrycznej). Zadbaj o to, aby uczniowie bezpiecznie mogli skorzystać z proponowanego pokazu w trakcie uzupełniania kart pracy. Zwróć uwagę na czas przeznaczony na wykonanie poszczególnych zadań. Krok ten trwa 16 minut.</p>	eksperyment obserwacja metoda tekstu przewodniego	praca w grupach	instrukcja w formie tekstu przewodniego: „Poznaj historię...”, karty pracy ucznia, naczynia z wodą i lodem, termometry, szkiełka zegarkowe, palniki, żaroodporne naczynie z pokrywką, kuchenka elektryczna	Zwróć szczególną uwagę na zachowanie zasad bezpieczeństwa.

<p>Po wykonaniu ćwiczeń podsumujcie krótko tę część zajęć. Porównajcie właściwości wody w różnych stanach skupienia. Opiszcie zjawiska fizyczne, które zachodzą podczas obiegu wody w przyrodzie. Krok ten trwa 5 minut.</p>		Praca z całą klasą		Możesz wykorzystać tablicę ilustrującą obieg wody w przyrodzie.
<p>❖ Faza podsumowująca Odwołaj się do ostatniego zdania zawartego w liście wody oraz ćwiczenia 1 c w karcie pracy. Nawiąż z uczniami krótką rozmowę na temat źródeł zanieczyszczeń wód. Poproś uczniów o rozwiązanie zagadki. Przeprowadź to ćwiczenie w formie współzawodnictwa. Rozdaj każdej grupie instrukcję – treść zagadki oraz informacje potrzebne do jej rozwiązania. (załącznik nr 5). Krok ten trwa 7 minut.</p>	<p>rozmowa dydaktyczna</p> <p>zagadka kryminalna</p>	Praca w grupach	instrukcja: „Zagadka kryminalna”, kartki z informacjami	Informacje pomocne w rozwiązaniu zagadki należy pociąć na paski. Następnie uczniowie w grupie rozdzielają je pomiędzy siebie i prowadzą rozmowę.
<p>Praca w domu Załącznik nr 6</p> <p>Na następnej lekcji przeanalizujcie wspólnie propozycje rozwiązań problemu. Niech uczniowie wpiszą znak <u>P</u> obok tych działań, które powinni podjąć, oraz znak <u>Z</u> obok tych, które prawdopodobnie by podjęli.</p>	metoda aktywnych wartości (dylematy moralne)		instrukcja – „Praca domowa”	
<p>Przeprowadź ewaluację lekcji. Krok ten trwa 5 minut.</p>		Praca indywidualna	arkusze ewaluacyjne	